

Plan wynikowy do historii dla klasy 4 szkoły podstawowej do programu nauczania „Wczoraj i dziś”

Gwiazdką oznaczono tematy dodatkowe (nieobowiązkowe) z podstawy programowej

Temat lekcji	Zagadnienia, materiał nauczania	Wymagania podstawowe Uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe Uczeń:
Rozdział I. Z historią na ty			
1. Historia – nauka o przeszłości	<ul style="list-style-type: none"> - historia jako nauka o przeszłości - historia a baśnie i legendy - efekty pracy historyków i archeologów - źródła historyczne, ich przykłady oraz podział 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>współczesność, przeszłość, historia, historycy, legenda, baśń, dzieje, archeologia, źródła pisane, źródła materialne</i> - potrafi podać przykłady postaci legendarnych i historycznych - wyjaśnia, czym są przyczyny i skutki - dokonuje podstawowego podziału źródeł historycznych i wskazuje ich przykłady - porównuje pracę historyków i archeologów - wyjaśnia potrzebę edukacji historycznej 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę źródeł historycznych w procesie poznawania dziejów - wskazuje pozapodręcznikowe przykłady różnych kategorii źródeł historycznych - przedstawia różne efekty pracy naukowców zajmujących się przeszłością - potrafi zaproponować podział źródeł pisanych bądź niepisanych na podkategorie - przedstawia nowoczesne metody badania życia ludzi w przeszłości - ocenia wiarygodność różnego rodzaju źródeł pisanych
2. Historia wokół nas	<ul style="list-style-type: none"> - znaczenie pamiątek rodzinnych - drzewo genealogiczne – sposób przedstawienia historii rodziny - „wielka” i „mała” ojczyzna - patriotyzm jako miłość do ojczyzny - sposoby wyrażania 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>ojczyzna, patriotyzm, tradycja, drzewo genealogiczne, mała ojczyzna</i> - podaje przykłady pamiątek rodzinnych - podaje przykłady regionalnych tradycji - przygotowuje drzewo genealogiczne najbliższej rodziny - wyjaśnia, czym jest genealogia - wyjaśnia, czym jest patriotyzm 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje lokalne przykłady instytucji dbających o regionalną kulturę i historię - tworzy przewodnik po własnej miejscowości i regionie - przedstawia historyczną genezę regionu oraz wybitne postaci w jego dziejach - charakteryzuje inne regiony państwa

	<p>patriotyzmu</p> <ul style="list-style-type: none"> - „małe ojczyzny” i ich tradycje - znaczenie terminów: <i>tradycja, drzewo genealogiczne, ojczyzna, mała ojczyzna, patriotyzm</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady postaw i zachowań patriotycznych - wskazuje na mapie Polski własną miejscowość, region, województwo i jego stolicę - charakteryzuje własną „małą ojczyznę” na tle innych regionów 	<p>polskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie dbałości o tradycję regionalną - ocenia, w jaki sposób różnorodność „małych ojczyzn” wpływa na bogactwo kulturowe wielkiej
<p>3. Mieszkamy w Polsce</p>	<ul style="list-style-type: none"> - państwo polskie i jego regiony - mój region częścią Polski - naród polski jako zbiorowość posługująca się tym samym językiem, mająca wspólną przeszłość i zamieszkująca to samo terytorium - dziedzictwo narodowe - polskie symbole narodowe - polskie święta państwowe - znaczenie terminów: <i>państwo, region, naród, mniejszość narodowa, społeczeństwo, symbole narodowe, Polonia</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>mniejszość narodowa, społeczeństwo, symbole narodowe, Polonia, państwo, region, naród</i> - wskazuje na mapie państwo polskie i jego granice - zna poprawną nazwę państwa polskiego - wymienia elementy współtworzące państwo - wymienia najważniejsze czynniki narodotwórcze - przedstawia polskie symbole narodowe - wskazuje na mapie główne krainy historyczno-geograficzne Polski oraz największe miasta - rozróżnia pojęcia „naród” i „społeczeństwo” - przedstawia genezę najważniejszych świąt państwowych 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie świata największe zbiorowości Polonii - rozróżnia mniejszość narodową od etnicznej - wyjaśnia, dlaczego należy szanować inne tradycje narodowe - przedstawia konsekwencje przynależności Polski do UE - omawia genezę polskich symboli narodowych - wyjaśnia pojęcia: <i>emigracja, uchodźcy</i>
<p>4. Czas w historii</p>	<ul style="list-style-type: none"> - chronologia i przedmiot jej badań - oś czasu i sposób umieszczania na niej dat - podstawowe określenia czasu historycznego (<i>data, okres p.n.e. i n.e., tysiąclecie, wiek</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>data, tysiąclecie, wiek, era, okres p.n.e. i n.e., epoka historyczna</i> - umieszcza daty na osi czasu - zamienia cyfry arabskie na rzymskie - porządkuje fakty i epoki historyczne oraz umieszcza je w czasie - podaje cezury czasowe epok 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje główne epoki historyczne - wyjaśnia okoliczności ustanowienia roku 1 i podziału na dwie ery - podaje przykłady innych rachub mierzenia czasu - wyjaśnia różnicę między kalendarzem juliańskim i

	<ul style="list-style-type: none"> - cyfry rzymskie oraz ich arabskie odpowiedniki - epoki historyczne: starożytność, średniowiecze, nowożytność, współczesność oraz ich daty graniczne 	historycznych	gregoriańskim
5. Obliczanie czasu w historii	<ul style="list-style-type: none"> - obliczanie upływu czasu między poszczególnymi wydarzeniami - określanie, w którym wieku doszło do danego wydarzenia - podział czasu na wieki i półwiecza 	<ul style="list-style-type: none"> - określa, w którym wieku miało miejsce dane wydarzenie - porządkuje chronologicznie wydarzenia - oblicza upływ czasu między wydarzeniami, w tym na przełomie obu er 	<ul style="list-style-type: none"> - przy określeniu datacji wydarzenia posługuje się sformułowaniami: <i>początek, środek, koniec stulecia, półwiecze, przełom wieków</i> - przyporządkowuje wydarzenia do epok historycznych
6. Czytamy mapę i plan	<ul style="list-style-type: none"> - podobieństwa i różnice między mapą a planem - znaczenie mapy w pracy historyka - odczytywanie informacji z planu i mapy historycznej - najstarsze mapy świata 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>mapa, plan, legenda, symbol, róża wiatrów</i> - odróżnia mapę od planu - przygotowuje proste plany miejscowe - objaśnia symbole legendy mapy - odczytuje z mapy podstawowe informacje - wyjaśnia, czym jest kartografia - wyjaśnia, czym jest skala mapy - rozróżnia mapę geograficzną, polityczną, historyczną 	<ul style="list-style-type: none"> - interpretuje i wyciąga wnioski z mapy - przedstawia elementy historii kartografii - wyjaśnia zasadę działania i rolę GPS-u we współczesnej lokalizacji przestrzennej
Rozdział 2: Od Piastów do Jagiellonów			
1. Mieszko I i chrzest Polski	<ul style="list-style-type: none"> - słowiańskie pochodzenie Polaków - legendarne początki państwa polskiego - księżę Mieszko I pierwszym historycznym władcą Polski - małżeństwo Mieszka I z Dobrawą 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>plemię, Słowianie, Piastowie</i> - potrafi przytoczyć przykłady legend o początkach państwa polskiego - wymienia legendarnych protoplastów Mieszka - wyjaśnia pochodzenie nazwy „Polska” - wskazuje na mapie rozmieszczenie 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje znaczenie przyjęcia chrześcijaństwa dla państwa polskiego - przedstawia najważniejsze odkrycia archeologiczne na ziemiach polskich - określa, jakie informacje może zdobyć historyk dzięki zastosowaniu metody dendrochronologicznej - omawia dokument „Dagome iudex”

	<ul style="list-style-type: none"> - chrzest Mieszka I i jego znaczenie - znaczenie terminów: <i>plemię, Słowianie, Piastowie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> plemion słowiańskich na ziemiach polskich - lokalizuje na mapie Gniezno, Poznań oraz inne główne grody w państwie Mieszka I - wyjaśnia okoliczności zawarcia małżeństwa z Dobrawą oraz przyjęcia chrztu przez Mieszka - przedstawia najważniejsze konsekwencje przyjęcia chrztu - opisuje bitwę pod Cedynią 	
2. Bolesław Chrobry – pierwszy król Polski	<ul style="list-style-type: none"> - misja świętego Wojciecha w Prusach - zjazd gnieźnieński i pielgrzymka cesarza Ottona III - wojny Bolesława Chrobrego z sąsiadami i przyłączenie nowych ziem - koronacja Bolesława Chrobrego na króla Polski - znaczenie terminów: <i>misja, relikwie, cesarz, arcybiskupstwo, koronacja, gród, wojowie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>misja, relikwie, cesarz, arcybiskupstwo, koronacja, gród, wojowie</i> - zna wydarzenia związane z datami: 997, 1000, 1002-1018, 1025 - opisuje wygląd i uzbrojenie woja z drużyny książęcej - opisuje przebieg misji św. Wojciecha do Prusów - przedstawia przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego - wskazuje na mapie terytoria podbite przez Bolesława Chrobrego - wie, że Bolesław Chrobry był pierwszym królem Polski 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie wizyty Ottona III w Gnieźnie dla państwa polskiego - wyjaśnia znaczenie utworzenia samodzielnej metropolii kościelnej - wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego - ocenia skutki polityki wewnętrznej i zagranicznej Bolesława dla państwa polskiego
*W średniowiecznym klasztorze	<ul style="list-style-type: none"> - zakony chrześcijańskie - życie w klasztorze - wpływ zakonów na rozwój średniowiecznego rolnictwa - rola zakonów w rozwoju wiedzy i średniowiecznego piśmiennictwa - najstarsze zakony na ziemiach polskich i ich 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>duchowieństwo, zakon chrześcijański, mnich, klasztor, reguła zakonna, skrytorium, pergamin</i> - podaje przykłady zakonów chrześcijańskich - charakteryzuje wygląd mnichów - opisuje życie wewnątrz klasztoru - opisuje podstawowe zajęcia 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje wkład duchowieństwa w średniowieczną kulturę - wyjaśnia znaczenie ksiąg i książek dla rozwoju wiedzy i nauki - wskazuje przykłady lokalizacji najstarszych budowli zakonnych na ziemiach polskich - wyjaśnia, jakie są związki między mnichami a nauką historyczną

	znaczenie	<p>duchowieństwa zakonnego w średniowieczu</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jak należy rozumieć zakonny nakaz „módl się i pracuj” - opisuje wygląd średniowiecznych ksiąg - opisuje wygląd średniowiecznych ksiąg - wymienia najstarsze zakony na ziemiach polskich - wyjaśnia, w jaki sposób zakony przyczyniły się do rozwoju rolnictwa na ziemiach polskich 	
3. Polska Kazimierza Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> - Kazimierz Wielki ostatnim królem z dynastii Piastów - reformy Kazimierza Wielkiego - zjazd monarchów w Krakowie - uczta u Wierzyńka - umocnienie granic państwa (<i>Zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i>) - utworzenie Akademii Krakowskiej - znaczenie terminu: <i>uniwersytet</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>dynastia, uczta u Wierzyńka, uniwersytet</i> - zna wydarzenia związane z datami: 1364, 1370 - opisuje wygląd średniowiecznego zamku - wyjaśnia powiedzenie: <i>Zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i> - opisuje zjazd monarchów w Krakowie - wyjaśnia cele oraz znaczenie utworzenia Akademii Krakowskiej - wskazuje na mapie ziemie przyłączone do Polski za panowania Kazimierza Wielkiego - wyjaśnia, dlaczego historycy określili Kazimierza mianem „Wielkiego” 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje oraz ocenia politykę wewnętrzną i zagraniczną prowadzoną przez Kazimierza Wielkiego - argumentuje, dlaczego Kazimierz stał się wzorem dobrego władcy - porównuje politykę prowadzoną przez Bolesława Chrobrego i Kazimierza Wielkiego - wyjaśnia znaczenia panowania Kazimierza dla państwa polskiego
*Rycerze i zamki	<ul style="list-style-type: none"> *średniowieczni rycerze i ich rola *funkcje i wygląd zamków *od paza do rycerza * uzbrojenie rycerskie * turnieje rycerskie * kodeks rycerski 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>rycerz, zbroja, herb, zamek, paż, giermek, pasowanie, kopia, dziedziniec, fosa, baszta, most zwodzony</i> - wyjaśnia, kto i w jaki sposób mógł zostać rycerzem - opisuje wygląd średniowiecznego rycerza 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady zachowanych zamków średniowiecznych w Polsce i w regionie - przedstawia przykłady wzorców rycerskich utrwalonych w literaturze i legendach

		<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, w jaki sposób utrzymywali się rycerze - charakteryzuje turnieje rycerskie - przedstawia powinności rycerskie - charakteryzuje kodeks rycerski - opisuje wygląd średniowiecznego zamku 	
4. Jadwiga i Jagiełło - unia polsko-litewska	<ul style="list-style-type: none"> - objęcie władzy przez Jadwigę - zasługi Jadwigi dla polskiej kultury, nauki i sztuki - przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej w Krewie - okoliczności objęcia władzy w Polsce przez Władysława Jagiełłę - skutki zawarcia unii polsko-litewskiej - zagrożenie ze strony Krzyżaków - znaczenie terminów: <i>unia, Jagiellonowie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>unia, Jagiellonowie</i> - zna wydarzenia związane z datą: 1385 - opisuje sytuację związaną z objęciem tronu polskiego po wygaśnięciu dynastii Piastów - przedstawia okoliczności zawiazania unii polsko-litewskiej - wymienia postanowienia unii w Krewie oraz jej konsekwencje - wskazuje na mapie państwo polskie oraz obszar Wielkiego Księstwa Litewskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia zagrożenie ze strony zakonu krzyżackiego dla Polski i Litwy - przedstawia stosunek Litwinów do unii w Krewie - na podstawie mapy ocenia sytuację geopolityczną w Europie Środkowej po zawarciu unii
5. Zawisza Czarny i bitwa pod Grunwaldem	<ul style="list-style-type: none"> - rycerz - cechy charakterystyczne - postać Zawiszy Czarnego - bitwa pod Grunwaldem i biorący w niej udział rycerze - znaczenie terminów: <i>rycerz, miecz, kopia, herb, kodeks honorowy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>giermek, kopia, rycerz, miecz, herb, kodeks honorowy</i> - zna wydarzenia związane z datą: 1410 - opisuje wygląd i cechy rycerza - charakteryzuje postać Zawiszy Czarnego - wyjaśnia powiedzenie: <i>polegać jak na Zawiszy</i> - charakteryzuje rycerski kodeks honorowy - przedstawia przyczyny wielkiej wojny z zakonem krzyżackim 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym zajmuje się heraldyka - wyjaśnia charakter obyczajowości i kultury rycerskiej - przedstawia postanowienie pokoju toruńskiego oraz skutki bitwy pod Grunwaldem - przedstawia genezę i charakteryzuje różne zakony rycerskie

		- opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem	
6. Mikołaj Kopernik - wielki astronom	- Mikołaj Kopernik i jego życie - odkrycie Mikołaja Kopernika i powiedzenie <i>Wstrzymał Słońce i ruszył Ziemię</i> - dokonania Kopernika spoza dziedziny astronomii - znaczenie terminu: <i>astronomia</i>	- poprawnie posługuje się terminami: <i>astronomia</i> - wie, gdzie urodził się Mikołaj Kopernik oraz gdzie znajduje się jego grobowiec - przedstawia poglądy na temat Ziemi i Układu Słonecznego przed odkryciem Kopernika - wyjaśnia powiedzenie: <i>Wstrzymał Słońce i ruszył Ziemię</i>	- poprawnie posługuje się terminem <i>teoria heliocentryczna</i> - przedstawia inne dokonania i zainteresowania Mikołaja Kopernika - opisuje, w jaki sposób zrekonstruowano wygląd Mikołaja Kopernika - wyjaśnia, dlaczego najważniejsze dzieło Kopernika zostało potępione przez Kościół - wyjaśnia, czym jest nauka i jakie cechy musi spełniać wiedza naukowa
Rozdział III: Wojny i upadek Rzeczypospolitej			
1. Jan Zamoyski - druga osoba po królu	- kariera polityczna Jana Zamoyskiego - kariera wojskowa Jana Zamoyskiego - Zamość - miasto renesansowe - Akademia Zamojska (<i>Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie</i>) - znaczenie terminów: <i>szlachta, kanclerz, hetman</i>	- poprawnie posługuje się terminami: <i>szlachta, kanclerz, hetman, akademia</i> - zna królów Polski: Stefana Batorego i Zygmunta II Augusta - opisuje państwo polskie rządzone przez szlachtę w XVI w. - charakteryzuje zabudowę i układ Zamościa - charakteryzuje postać i dokonania Jana Zamoyskiego - wyjaśnia słowa Zamoyskiego: <i>Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie</i>	- wyjaśnia różnice między monarchią dynastyczną a elekcyjną - przedstawia zagrożenia dla państwa polskiego wynikające z systemu wolnej elekcji - wyjaśnia, jakie cechy powinien spełniać mąż stanu - wskazuje na mapie Zamość - charakteryzuje Zamość, jako przykład miasta renesansowego
2. XVII wiek - stulecie wojen	- potop szwedzki, rola Stefana Czarnieckiego - obrona Jasnej Góry i rola przeora Augustyna Kordeckiego - król Jan III Sobieski i jego zwycięstwa nad Turkami	- poprawnie posługuje się terminami: <i>potop szwedzki, Jasna Góra, husaria, wielki wezyr, islam, odsiecz</i> - zna wydarzenia związane z datami: 1655-1660, 1683 - opisuje wygląd i uzbrojenie husarii - wskazuje na mapie granice	- wyjaśnia, jakie były przyczyny klęski Polaków w pierwszej fazie potopu szwedzkiego - wyjaśnia słowa Jana Sobieskiego: <i>Lepiej w cudzej ziemi, o cudzym chlebie wojować, aniżeli samym się bronić o swoim chlebie</i>

	<ul style="list-style-type: none"> - rola husarii w polskich sukcesach militarnych - znaczenie terminów: <i>potop szwedzki, husaria, wielki wezyr, odsiecz</i> 	<p>Rzeczypospolitej oraz jej sąsiadów</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie: Szwecję, Jasną Górę, Turcję, Chocim, Wiedeń - zna postaci: Augustyn Kordecki, Stefan Czarniecki, Jan III Sobieski, oraz ich dokonania - przedstawia przebieg potopu szwedzkiego i przełomowej obrony Jasnej Góry - wyjaśnia powiedzenie: <i>Polska przedmurzem chrześcijaństwa</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego wojny XVII wieku przyczyniły się do osłabienia Rzeczypospolitej
*Czasy stanisławowskie	<ul style="list-style-type: none"> - ideały epoki oświecenia - dokonanie króla Stanisława Augusta Poniatowskiego - ustanowienie Komisji Edukacji Narodowej i jej znaczenie - kultura doby stanisławowskiej oraz jej przedstawiciele - zabytki budownictwa i architektury polskiej 2 poł. XVIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>encyklopedia, edukacja, reformy, Szkoła Rycerska, kadet, mecenas, obiady czwartkowe</i> - charakteryzuje sytuację państwa polskiego w czasach panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego - wyjaśnia, w jakim celu wprowadzane są reformy państwa - wymienia zasługi króla Stanisława Augusta Poniatowskiego przedstawia najwybitniejszych twórców doby stanisławowskiej oraz ich dokonania - wyjaśnia, dlaczego Dzień Edukacji Narodowej jest współcześnie obchodzony 14 października 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia dlaczego oświecenia było nazywane „wiekiem rozumu” - wyjaśnia znaczenie powołania Komisji Edukacji Narodowej dla państwa polskiego - wskazuje przykłady zabytków doby oświecenia w kraju i w regionie - wyjaśnia kontrowersje w ocenie panowania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego
3. Tadeusz Kościuszko na czele powstania	<ul style="list-style-type: none"> - sytuacja Rzeczypospolitej w XVIII w. - Konstytucja 3 maja - rozbiory Rzeczypospolitej dokonane przez Rosję, Prusy i Austrię - dowództwo Tadeusza Kościuszki w powstaniu w 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>rozbiory, konstytucja, kosynierzy</i> - zna wydarzenia związane z datami: 1772, 3 maja 1791, 1794, 1795 - wymienia państwa, które dokonały rozbiorów - charakteryzuje postać i dokonania Tadeusza Kościuszki 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady i ocenia różne postawy Polaków w okresie rozbiorów (w tym targowiczán) - wyjaśnia, dlaczego rocznica uchwalenia Konstytucji 3 Maja została ogłoszona świętem narodowym - wyjaśnia przyczyny kryzysu Rzeczypospolitej szlacheckiej

	<p>1794 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> - bitwa pod Racławicami i rola kosynierów - klęska powstania i III rozbiór Rzeczypospolitej - znaczenie terminów: <i>rozbiory, konstytucja, powstanie, kosynierzy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - zna postać ostatniego króla Polski - Stanisława Augusta Poniatowskiego - przedstawia znaczenie uchwalenia Konstytucji 3 Maja - opisuje cel powstania kościuszkowskiego i jego przebieg 	
<p>4. Józef Wybicki i hymn Polski</p>	<ul style="list-style-type: none"> - losy Polaków po upadku Rzeczypospolitej - Legiony Polskie we Włoszech i panujące w nich zasady - generał Jan Henryk Dąbrowski i jego rola w stworzeniu Legionów Polskich - Józef Wybicki - autor <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> - znaczenie słów <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> - <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> hymnem Polski - znaczenie terminów: <i>emigracja, legiony, hymn państwowy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>emigracja, legiony, hymn państwowy</i> - zna wydarzenia związane z datą: 1797 - charakteryzuje postaci oraz dokonania gen. Jana Henryka Dąbrowskiego i Józefa Wybickiego - przedstawia sytuację narodu polskiego po III rozbiórce - wskazuje na mapie Francję, Włochy, Lombardię - opisuje Legiony Polskie we Włoszech oraz panujące w nich zasady - wie, kiedy <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> został polskim hymnem narodowym 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia dalsze losy Legionów Polskich we Włoszech - wyjaśnia, dlaczego Polacy zaczęli tworzyć legiony polskie u boku Napoleona - charakteryzuje postać Napoleona Bonaparte - ocenia, czy Napoleon spełnił pokładane w nim przez Polaków nadzieje
<p>5. Romuald Traugutt i powstanie styczniowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Romuald Traugutt - życie przed wybuchem powstania styczniowego - branka i wybuch powstania styczniowego - wojna partyzancka - funkcjonowanie państwa powstańczego - Romuald Traugutt 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>zabór rosyjski, działalność konspiracyjna, branka, wojna partyzancka, dyktator, zesłanie</i> - zna wydarzenia związane z datami: 1863-1864 - pokazuje na mapie zasięg zaboru rosyjskiego - charakteryzuje sytuację narodu 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia postawę Polaków pod zaborem rosyjskim - opisuje funkcjonowanie państwa powstańczego - wyjaśnia, dlaczego powstanie styczniowe upadło - porównuje powstanie styczniowe z innymi powstaniami - przedstawia różne metody walki o

	<p>dyktatorem powstania</p> <ul style="list-style-type: none"> - represje po upadku powstania styczniowego - znaczenie terminów: <i>zabór rosyjski, działalność konspiracyjna, branka, wojna partyzancka, dyktator, zesłanie</i> 	<p>polskiego w zaborze rosyjskim</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego Polacy prowadzili działalność konspiracyjną - opisuje przyczyny, charakter i przebieg powstania styczniowego - charakteryzuje postać i dokonania Romualda Traugutta - przedstawia skutki powstania 	<p>polskość</p>
<p>6. Maria Skłodowska-Curie - polska noblistka</p>	<ul style="list-style-type: none"> - edukacja Marii Skłodowskiej-Curie na ziemiach polskich - tajne nauczanie i Latający Uniwersytet - kariera naukowa M. Skłodowskiej-Curie - Nagrody Nobla przyznane M. Skłodowskiej-Curie - polscy nobliści - znaczenie terminów: <i>tajne nauczanie, Nagroda Nobla, laureat</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>tajne nauczanie, laureat, Nagroda Nobla, Latający Uniwersytet</i> - wyjaśnia, dlaczego Polacy nie mogli odbywać edukacji w języku polskim - charakteryzuje, na czym polegało tajne nauczanie - wyjaśnia, jak funkcjonował Latający Uniwersytet - wyjaśnia, dlaczego M. Skłodowska-Curie musiała wyjechać do Francji - przedstawia dokonania M. Skłodowskiej-Curie i wyjaśnia, za co została uhonorowana nagrodą Nobla - porównuje szkolnictwo XIX-wieczne i współczesne 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje swoją ulubioną dziedzinę naukową i jej wybitnego przedstawiciela - wymienia innych polskich laureatów Nagrody Nobla - wyjaśnia rolę nauki w rozwoju cywilizacyjnym - opisuje działalność Marii Skłodowskiej-Curie podczas I wojny światowej
Rozdział IV: Ku współczesnej Polsce			
<p>1. Józef Piłsudski i niepodległa Polska</p>	<ul style="list-style-type: none"> - działalność Józefa Piłsudskiego przed I wojną światową - udział Legionów Polskich i Józefa Piłsudskiego w działaniach zbrojnych podczas I wojny światowej - odzyskanie niepodległości przez Polskę - walki o ustalenie granic II 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>I wojna światowa, II Rzeczpospolita, Naczelnik Państwa</i> - zna wydarzenia związane z datami: 1914-1918, 11 listopada 1918, 15 sierpnia 1920 - charakteryzuje działalność Józefa Piłsudskiego przed I wojną światową - wyjaśnia sytuację państw zaborczych po wybuchu I wojny światowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia sytuację geopolityczną w Europie powstałą w wyniku I wojny światowej, która umożliwiła Polakom odzyskanie niepodległości - opisuje trudności polityczne w odbudowie państwa polskiego - ocenia znaczenie Bitwy Warszawskiej - wyjaśnia, dlaczego rocznica Bitwy Warszawskiej jest obchodzona przez Wojsko Polskie jako jego święto

	<p>Rzeczypospolitej i Bitwa Warszawska</p> <ul style="list-style-type: none"> - Józef Piłsudski Naczelnikiem Państwa - Narodowe Święto Niepodległości - znaczenie terminów: <i>II Rzeczpospolita, Naczelnik Państwa</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia udział Legionów Polskich w działaniach zbrojnych podczas I wojny światowej - wyjaśnia, dlaczego dzień 11 listopada został ogłoszony świętem państwowym - wskazuje na mapie obszar II RP - opisuje przebieg Bitwy Warszawskiej - wyjaśnia rolę Józefa Piłsudskiego w odzyskaniu niepodległości i budowie państwa polskiego 	
*Bitwa Warszawska	<ul style="list-style-type: none"> * Rosja sowiecka i komunizm * wojna polsko-bolszewicka * Bitwa Warszawska i jej legenda * 15 sierpnia - Święto Wojska Polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: II RP, ułani, komunizm, bolszewicy, „cud nad Wisłą” - zna wydarzenia związane z datą: 15 sierpnia 1920 - wyjaśnia genezę wojny o wschodnią granicę II RP - omawia przebieg wojny polsko-bolszewickiej - wskazuje na mapie miejsce Bitwy Warszawskiej oraz przebieg wschodniej granicy II RP - charakteryzuje mit „cudu nad Wisłą” - ocenia postawę ludności polskiej wobec sowieckiego zagrożenia - wyjaśnia, dlaczego 15 sierpnia obchodzone jest Święto Wojska Polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jakie czynniki złożyły się na sukces wojsk polskich w wojnie z Rosją sowiecką - wyjaśnij, kiedy i w jaki sposób bolszewicy przejęli władzę w Rosji - podaje przykłady współcześnie istniejących krajów komunistycznych oraz opisuje życie ich mieszkańców
2. Eugeniusz Kwiatkowski i budowa Gdyni	<ul style="list-style-type: none"> - problemy odrodzonej Polski - zaślubiny Polski z morzem - zasługi Eugeniusza Kwiatkowskiego na polu gospodarczym - budowa portu w Gdyni, Centralny 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>gospodarka, przemysł, minister, bezrobocie, eksport, import, okręg przemysłowy</i> - opisuje trudności gospodarcze i ustrojowe w odbudowie państwa polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, w jaki sposób rozwój gospodarczy wpływa na sytuację obywateli - wyjaśnia rolę potencjału gospodarczego państwa we współczesnym świecie - wymienia najważniejsze ośrodki

	<p>Okręg Przemysłowy</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gdynia polskim oknem na świat - znaczenie terminów: <i>eksport, okręg przemysłowy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie Polski Gdynię - wyjaśnia, dlaczego Gdynia stała się polskim oknem na świat - wskazuje na mapie obszar Centralnego Okręgu Przemysłowego - przedstawia dokonania Eugeniusza Kwiatkowskiego 	<p>przemysłowe współczesnej Polski</p>
<p>3. Zośka, Alek i Rudy</p> <p>- bohaterscy harcerze</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wybuch II wojny światowej - sytuacja społeczeństwa polskiego pod niemiecką okupacją - Szare Szeregi (Zośka, Alek, Rudy) - akcja pod Arsenalem - batalion „Zośka” w powstaniu warszawskim - powstanie warszawskie jako wyraz patriotyzmu młodego pokolenia - znaczenie terminów: <i>okupacja, łapanki, Armia Krajowa, Szare Szeregi</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>okupacja, łapanki, Armia Krajowa, Szare Szeregi</i> - zna wydarzenia związane z datami: 1 września 1939, 1 sierpnia 1944, 1945 - wie, kiedy i gdzie wybuchła II wojna światowa - przedstawia sytuację narodu polskiego pod okupacją niemiecką - charakteryzuje postaci Zośki, Alka i Rudego - opisuje najważniejsze akcje Szarych Szeregów, w tym akcję pod Arsenalem - ocenia postawę młodzieży polskiej pod okupacją 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje działalność Polskiego Państwa Podziemnego - przedstawia politykę okupantów wobec Polaków (mord katyński) - podaje przykłady udziału żołnierzy polskich na frontach II wojny światowej - przedstawia przebieg powstania warszawskiego
<p>4. Pilecki i Inka - „żołnierze niezłomni”</p>	<ul style="list-style-type: none"> - polityka nazistów wobec ludności żydowskiej - obozy koncentracyjne - raporty Witolda Pileckiego - represje komunistów i śmierć W. Pileckiego - polityka komunistów wobec polskiego podziemia - postawa Danuty Siedzikówny, ps. Inka - znaczenie terminów: <i>obozы koncentracyjne, opozycja antykomunistyczna,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>obozы koncentracyjne, opozycja antykomunistyczna, „żołnierze niezłomni”</i> - opisuje politykę hitlerowców wobec ludności żydowskiej - charakteryzuje postaci Witolda Pileckiego, Danuty Siedzikówny - wyjaśnia, kto objął rządy w państwie polskim po zakończeniu II wojny światowej - opisuje represje komunistów wobec zwolenników prawowitych władz polskich 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego państwo polskie znalazło się po II wojnie światowej w sowieckiej strefie wpływów - charakteryzuje działalność partyzantki antykomunistycznej - wyjaśnia dramatyzm wyboru postaw przez obywateli wobec państwa polskiego po II wojnie światowej - wyjaśnia pojęcie: „suwerenność” - wyjaśnia pojęcie: „żelazna kurtyna” oraz jego genezę - charakteryzuje postać i działalność Ireny Sendlerowej

	„żołnierze niezłomni”	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia postawę Danuty Siedzikówny, ps. Inka - wyjaśnia, dlaczego dla wielu Polaków wojna się nie zakończyła - wyjaśnia pojęcie „żołnierze niezłomni” 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia największe niemieckie obozy koncentracyjne
5. Jan Paweł II – papież pielgrzym	<ul style="list-style-type: none"> - opozycyjna rola Kościoła w czasach komunizmu - wybór Karola Wojtyły na papieża - pielgrzymki papieża do ojczyzny (<i>Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!</i>) - wsparcie Kościoła dla opozycji - Jan Paweł II jako papież pielgrzym - znaczenie terminów: <i>papież, konklawe, kardynał, pontyfikat</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>PRL, papież, konklawe, kardynał, pontyfikat</i> - opisuje sytuację społeczeństwa polskiego w czasach PRL-u - charakteryzuje rolę Kościoła w czasach komunizmu - charakteryzuje rolę papieża jako przywódcy Kościoła katolickiego oraz jako autorytetu moralnego dla chrześcijan 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do kraju dla społeczeństwa polskiego - wyjaśnia znaczenie słów Jana Pawła II: <i>Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!</i>
6. „Solidarność” i jej bohaterowie	<ul style="list-style-type: none"> - kryzys PRL w latach 70. XX w. - działalność opozycyjna - strajki robotnicze i powstanie NSZZ „Solidarność” - bohaterowie „Solidarności” (Lech Wałęsa, Anna Walentynowicz, Andrzej Gwiazda, Jerzy Popiełuszka) - wprowadzenie stanu wojennego i represje przeciwko opozycji - przełom 1989 r. i upadek komunizmu 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>związek zawodowy, NSZZ „Solidarność”, stan wojenny, Okrągły Stół, strajk, deokracja</i> - zna wydarzenia związane z datami: sierpień 1980, 1989 - wyjaśnia, dlaczego w 1980 roku doszło do masowych strajków robotniczych - zna bohaterów „Solidarności” (L. Wałęsę, A. Walentynowicz, A. Gwiazdę, J. Popiełuszkę) - opisuje okoliczności zawiazania NSZZ „Solidarność” - przedstawia główne postulaty 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje różnice polityczne między czasami komunizmu a wolną Polską - opowiada o rywalizacji między ZSRS a Zachodem - wyjaśnia, jaką rolę odegrał stan wojenny - wyjaśnia znaczenie i skutki rozmów Okrągłego Stołu

	- znaczenie terminów: <i>strajk, związek zawodowy, NSZZ „Solidarność”, stan wojenny, Okrągły Stół</i>	„Solidarności”	
--	--	----------------	--

Anna Jasica, Robert Szafran.